

Ĵajo s svojim češkim državnim pravom še nezaupanje Poljakov, ker Šlezijo reklamujejo zase. Poljaki jih zatorej ne morejo podpirati in rajše puste Nemcem, da gospodarijo v Šleziji, kakor hočejo.

Nekoliko pa Poljake odvrtaajo še drugi pomisleki, da se ne potegnejo za Šležane. Poljaki so deželni avtonomisti, kakor Čehi, in se zatorej ne marajo mešati v zadeve zunaj Galicije. Narodne enakopravnosti načelo pa jim ni prav po godu, ker bi potem morali tudi Rusinom priznati narodno enakopravnost. Naj se potujčijo Poljaki v Šleziji in Bukovini, da le sami ostanejo gospodarji v Šleziji, mislijo si sedanji poljski politiki. Ti pomisleki so tudi, da so Poljaki posebno napeli svoje sile, da ob svojem času se ni rešilo jezikovno vprašanje za vso državo, češ, da to spada v kompetenco deželnih zborov.

Poleg tega so pa Poljaki vedno tirali neko dvoumno politiko. Tudi ko je še obstala prejšnja večina, so Poljaki vedno z jednim očesom škilili v nemškoliberalni tabor. Da bi Poljaki bili hoteli podpirati z vso odločnostjo slovanske težnje, bi bilo marsikaj drugače v Avstriji. Dva Poljaka sta sedela dolgo časa v Taaffejevem in dva sedita v sedanjem ministerstvu, in imata gotovo precej vpliva. Dunajewski je ob svojem času bil celo duša vse vlade. Vidi se, da je Poljakom precej dobre volje manjkalo.

Nikakor pa ne odobrava sedanjega postopanja poljske stranke narod poljski. Mej Poljaki je mnogo drugačnih mož, ki imajo boljše nazore, ali kaj se hoče, ti možje ne pridejo do besede. Glavno besedo ima poljska žlahta, ki seveda nima slovanskega demokratičnega duha. Shod poljskih pisateljev je nam pokazal, da odlični možje simpatizujejo s Čehi in tedaj se je sklenila resolucija, v kateri se zahteva, da se poljski poslanci potegujejo za Slovane v Šleziji. Pri volitvah pa ti boljši elementi ne pridejo na površje. Znano je, kako se vrše volitve v Galiciji. Vladni pritisk in židovski denar večkrat odločuje. Pri verifikaciji volitev so se večkrat slišale lepe stvari, kako se delajo volitve v Galiciji. Volilna reforma bi bila pač precej zmešala štreo sedanjim politikom v Galiciji, za to so jo pa preprečili.

Nekateri poljski listi so zadnji čas se tudi spomnili gališkega vprašanja in ob razstavi so se pri banketih tudi nekateri spominjali bratov v Šleziji. Večino poljskih glasil, posebno tista, ki imajo zvezo s poslanci, pa misli, da nikakor ne kaže vlačiti sedaj šleskega vprašanja na dnevni red, ker to bi bilo nevarno za koalicijo. Brez Poljakov se pa ničesa storiti ne more. Zatorej bodo šleški Slovani še dolgo čakali boljših časov, in to zaradi tega, ker je politika avstrijskih Slovanov povsem na napačnem tiru. Narodni obstanek več tisoč Čehov in Poljakov je v nevarnosti, v tem, ko se Poljaki bratijo z Nemci, v Pragi pa sanjajo o češkem državnem pravu. Jednako godi se Slovanom na Koroškem, v tem, ko nekateri pri nas sanjarijo o hrvaškem državnem pravu. Mej Slovani ni prave jedinosti, ker vsak slovanski narod kaj posebnega hoče in zahteva. Ta razcepljenost nas slabi v veliko veselje

Nemcem. To je uzrok, da avstrijski Slovani po tako dolgem ustavnem življenji nismo prišli do večje veljave. Povsod se išče programov, kateri nas le odtujujejo drug od drugega, v tem ko imamo že v ustavi jasno načrtan program, ki za dolgo zadošča v političnem oziru za vse avstrijske Slovane. Po tem programu se lahko vsi zjedimo, posebno ker se ne ustavlja ob deželnih mejah, torej ne izključuje niti sleških Poljakov, niti Slovencev na Koroškem; če nepristranski stvar preudarimo, bi pa imeli od njega le korist. Tisti, ki vlečejo na dan druge, z ustavo ne vjemajoče programe, nas razdvajajo in delajo le za slovanske nasprotnike. Da bi vendar že prišlo prepričanje avstrijskim Slovanom, da je jedin za sedanjo dobo zanje primeren program član XIX. državnega osnovnega zakona o občnih pravicah državljanov. Če se le doseže izvedenje tega člana, pa je obstanek in razvoj vseh slovanskih narodnostij zagotovljen.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Toliko je sedaj gotovo, da se letos ne osnujejo slovenske paralelke v Celji. Če se osnujejo drugo leto, to je pa odvisno od tega, kako se letos politične razmere zasučejo. Če bodo Slovenci vladi potrebni, dobimo slovensko gimnazijo v Celji, drugače pa ne. Listi, ki imajo zvezo z vlado, pišejo, da se slovenska gimnazija dovoli, ako bode za to potreba in ne bode imela namena poslovenjevanja. Vlada bode lahko torej storila, kakor bode ji ugajalo. Nemškonarodni listi so odločno proti temu, da bi se Slovincem kaj dovolijo, naj bi se Nemcem tudi kaj družega dalo. V Celji pa morda sodijo nekoliko drugače. Najbrž bi dovolili slovensko gimnazijo, ako se jim dovoli ob jednem osnova nižje realke, po kateri že dolgo hrepene in je tudi potrebna. Nekateri politični vodje k večjemu bi imeli pomisleke, ker bi nemška spodnja gimnazija zgubila mnogo učencev, ko bi se osnovala realka in bi se utegnili pokazati, da je odvisna.

Koroško. — Pri dopolnilni volitvi za državni zbor na gorenjem Koroškem je izvoljen krščanski socijalist Peitler s 77 glasovi. Nemškonarodni kandidat je dobil le 69 glasov. Zmago so odločili Slovenci. Po nemških listih je zaradi tega poraza velik krik. Dne 27. oziroma 29. sta na Koroškem dve dopolnilni volitvi za deželni zbor. Agitacije torej ne bodo nič ponehale.

Staro- in Mladočehi. — Vedno pogostejši se slišijo na Češkem glasovi, da naj bi se zjedini Staro- in Mladočehi v boji proti vladi in koaliciji. Želeti je, da bi se to kmalu uresničilo. Zjedinjeni Čehi bi pač kaj dosegli, tako pa ne.

Nemški nacionalci in liberalci. — Mej nemškimi liberalci in nacionalci je sedaj najhuša borba. Liberalci so že potrti, ker se že boje, da jih pri bodočih volitvah popolnoma izpodrinejo. Če pa propade liberalna stranka, propade pa tudi koalicija in sedanja vlada. Židje se pa tega boje zaradi vrenjenja valute. Če ne bode liberalni finančni minister več valute vreljal, židje pri njej ne napravijo več toliko dobička, kakor bi ga sicer.

Nemčija, Francija in Rusija. — Nemčija, imenoma cesar Viljem II, si mnogo prizadeva pridobiti Francijo za svojo zaveznico in jo odvrniti od Rusije. To svojo željo je izjavil Viljem II posebno s svojo brzjavko povodom Carnotove smrti, s pomilošenjem francoskih častnikov i. dr. Seveda pri vsem tem pa, da bi postali Francija in Nemčija prijateljici, bi se morala pred vsem Francija za zmirom odpovedati Alzaciji in Loreni. Kakor povsod, kažejo i tu Nemci svojo prevzetnost. Prijateljstva hočejo sami, a zahtevajo od

nasprotnika. da jim ta odjenja. mesto obratno. Če hočeš ti imeti moje prijateljstvo, ne zmeš za to še od mene kaj zahtevati. Narobe pač je pametno. Da pa Francija ne bo šla na te limanice, to je več kakor gotovo. Da tudi prijateljska zveza mej Francijo in Rusijo ni pojenjala in se vedno krepi, pokazal je zopet pohod neke francoske ladije v ruski luki v Batumu. Ondi se je zopet sklepalo pobratimstvo mej francoskimi in ruskimi mornarji. Popevala se je ruska narodna himna in marsilka. Ruski in francoski mornarji nevedoči, kako bi drug drugemu najbolje pokazali svoje prijateljstvo so si zamenjavali čepice in suknje, se objemali in drug drugemu napivali. Ta prijateljski sestanek Francozov in Rusov je sicer malenkosten a pomemben.

Srbija. — Čujejo se dan za dnevom nečuvene reči iz Srbije. Poroča se o krizi Nikolajevičega ministerstva, da zasede Milan zopet prestol, da se izda nova ustava in druge ednake stvari. Dne 22. t. m. je praznoval Milan svoj 40letni rojstni dan. Za ta dan se je z gotovostjo pričakovalo, da se mladi kralj Aleksander odpove prestolu, in da Milan zasede prestol. To se ni zgodilo, a govori se, da je posredoval pri tem mogočen upliv, ki je odvrnil Milana od tega nepremišljenega koraka. — Poroča se, da je ministerski predsednik Nikolajevič prisegel, da ubije Milana in potem sebe, če bi ta skušal ovreči sedanje ministerstvo. Take in ednake reči se slišijo o Srbiji. Vse je verjetno za Srbijo, o tem nas uči skušnja, da ondih znajo svet iznenaditi. Vlada srbska vse te vesti preklicuje in pravi, da so vse izmišljene, da ni niti o tej niti o onej pičice resnice, in da le sovražniki prestola in vlade črnijo Srbijo pred svetom. Naj bo že tako ali tako, na vsem je vključno tisočerm preklicem vlade vendar nekaj resnice, kajti kjer vlada Milan, ondih je vse mogoče. V Srbiji je pa resničen vladar Milan, ministerstvo in kralj Aleksander nimata nič govoriti, vse se godi, kakor veleva nasiljenec Milan, ki bi postavno niti v Srbiji stanovati ne smel in dokler bo imel ta sebičnež prvo besedo ondih, sme svet biti pripravljen na vsakojako iznenadenja od ontod.

Bolgarija. — Odlični politik in prognanec bolgarski, Cankov, ki je bival zadnji čas na Ruskem in tudi užival rusko penzijo, prišel je minole dni na Dunaj in od tu izdal na bolgarski narod proglas, v katerem priznava Koburžana in svetuje Bolgariji, da naj v miru in ljubezni do Rusije živi. Vključno temu pa, da se je Cankov izjavil za Koburžana, mu je bolgarska vlada dala vendar, da mu povratek v Bolgarijo ni dovoljen. Izjavil pa se je menda Cankov, da se vse edno povrne v Bolgarijo, če ga tudi zaprejo, sej je navajen vsega.

Obrtnija.

Novi obrtni zakon.

Našim čitateljem je znano, da smo priobčili izpovedbe kranjskih odposlancev na obrtni enketi na Dunaji. Po večjem se izpovedbe obrtnikov iz družih dežel vjemajo z našimi, samo, da navadno niso tako jasne. Posebno smo pogrešali potrebne jasnosti glede dokaza zmožnosti. Jedinu kranjski izvedenci so odločno izpovedali, da ne gre za to, da morda kak krojač naročniku ne skazi suknje ali pa čevljar čevlja, temveč za to, da se ljudje, ki ne spadajo k obrtu vanj sploh ne bodo vtikali. Sedaj bogatinje in družbe se pečajo z rokodelstvom, kdor sam ne zna, pa vzame delovodjo. Baš tej slepariji z delovodjaji bi se moral narediti konec, kdor se obrta ni učil, naj se mu ga ne dovoli izvrševati, naj si tudi vzame izu-

čenega delovodjo. Posebno se pa dandanes snujejo raznovrstne družbe, ki se pečajo z raznimi obrti. S tem se dela škoda samostojnim obrtnikom. Take družbe imajo navadno velik kapital. Naj se delovanju tacih družeb vsaj postavijo meje. Dovolile bi se k večjemu za nekatere stroke, kakor za stavbarstvo, da se osnujejo taka društva strogo kot denarna, dela bi pa morala izročati izučeni obrtnikom dotične stroke. Dokler se pa to ne stori, je vse govorjenje v prid obrtniki zastoj in ne otme obrtnega stanu pogube.

Mi nismo naravnost zoper to, da bi se morda ne smele tudi snovati družbe naravnost za izdelavo predmetov, podobno trgovskim kompanijam. Ako po našem mnenji bi se moral v kacic slučajih od vsacega člana zahtevati dokaz sposobnosti. Manj interesa seveda ima mala obrt od tega, da bi se zahteval dokaz sposobnosti od fabrikantov, kateri ne izdelujejo obrtnih izdelkov. Tukaj je le borba mej kapitalisti in je za širje kroge prebivalstva precej irelevantno, naj zmaga ta ali oni. Tudi ni dosti interesa, da bi branili nekatere tovarnarje pred drugimi.

Izvedenci na obrtni enketi so se pa izrekli v veliki večini, da naj se zabrani trgovcem z obrtnimi izdelki jemati mero. Le tako je mogoče varovati interese obrtnikov proti konfekcionarjem, kateri so mimogrede povedano, največ židje. Na enketi so obrtniki obširno razložili razloge, zakaj se ne sme pustiti jemati mero trgovcem.

Na podlagi enquete se sestavi novi obrtni zakon. Da bi ugajal novi zakon malim obrtnikom, mi nismo pričakovali. Pri sedanji vladi imajo odločilno besedo nemški liberalci, ki nimajo srca za mali obrtni stan. Češki veleposestniki, ki imajo tudi važno besedo, so največ tovarnarji in tudi nimajo interesa braniti malega obrtnika.

Te dni so dunajski listi objavili, da je vlada že izdelala nov obrtni zakon. Iz tega, ker povedo dunajski listi, izvemo, da se vpelje dokaz zmožnosti še za nekatere obrte in pa tudi za trgovino. Podrobnostij ne vemo, za to tudi ne moremo soditi, če bode nov dokaz zmožnosti kaj koristil malim obrtnikom. Če se ž njim ne zabrani velikemu kapitalu posegati v rokodelstvo, je naravnost škoda čas tratiti s posvetovanjem o novem zakonu.

Vladni načrt skuša baje odpraviti nekatere zlorabe pri dokazu zmožnosti in pa točneje določuje meje raznih obrtov. Poslednje je zaradi tega dobro, da se naredi konec mnogim preprirom, v kak obrt kaj spada. Dokaz sposobnosti v trgovini se pa ne ve, komu bode koristil. Prav lahko, da se s tem le prizadenejo nepremožni ljudje. Kdor se misli pečati z večjo trgovino, je navadno že tako pohajal v kako trgovsko šolo in mu torej ne bode težko prinesiti dokaza sposobnosti, težje bode pa za tistega, ki bode hotel začeti kako manjšo branjarijo. Sploh mi temu dokazu sposobnosti posebne važnosti ne pripisujemo.

Kakšen duh da veje iz vladnega načrta, je pa vidno iz tega, da se ž njim naravnost priznava trgovcem pravico jemati mero. Sedaj je bila ta stvar še vedno nekako dvomljiva. Upravno sodišče se je bilo izreklo v